

„Walczyć do ostatniego tchu”.

Działalność młodzieżowej organizacji Żołnierze Wolnej Polski

Sytuacja polskiej młodzieży w realiach powojennych

Bogusław Wójcik

Wbrew utrwalonym stereotypom, oficjalne zakoficzenie działań wojennych w 1945 r., nie oznaczało zaprzestania walki zbrojnej, politycznej i ideologicznej w nowo wyznaczonych granicach Polski. Opór organizacji z nurtu tzw. dru-

giej konspiracji niepodległościowej, bardzo silny w pierwszych latach powojennych, został stłumiony całkowicie dopiero na początku lat pięćdziesiątych XX w. Polskie Stronnictwo Ludowe, opierając się na władzę nadzanych przez Sowiećów, której pozostawiono wzglę-

ną autonomię, zostało ostatecznie rozbite i podporządkowane komunistom w 1949 r. Walka ideologiczna trwała również wewnątrz samej Polskiej Partii Robotniczej (PPR), a następnie Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR). Po napięciu odchylenia prawicowo-nacjonalistycznego w sierpniu 1948 r. z kierownictwa partii usunięto Władysława Gomułkę, wkrótce też została przyjęta uchwała o „wzmocnieniu czujności rewolucyjnej”. Podporządkowywano sobie w ten sposób działania i społeczeństwo zgodnie ze stalinowskimi zasadami bezwzględnej dyscypliny i wierności kierownictwu partyjnemu.

Życie w ówczesnych realiach nie należało do sielankowego także ze względu na trudną powojenną sytuację gospodarczą, której nie popelszali socjalistyczne eksperymenty. W tych nadal niespokojnych czasach z jednej strony młodzieży inspirowano nadal pamięć i opowieści o walkach partyzanckich, które wzmocniły zachodnie rozgłoszenie radioro wieszące szybki wybuch trzeciej wojny światowej. Z drugiej zaś strony oficjalna propaganda nęciła szerszą społeczność awansu, bezpłatną nauką, wizją świata, w których przedwzajemnie podzieli społeczne zastąpi różnic i braterstwo. Nawet jeżeli tego typu miraż pozostały w oczywistej sprzeczności z szarą socjalistyczną rzeczywistością, próby zamoczyć w niejednej głowie, przy sprężaj architektem nowego lale kolejnych zwolenników.

W tym trudnym okresie w latach 1944-1956 na terenie całej Polski działało blisko tysięcy młodzieżowych organizacji niepodległościowych, zrzeszających ok. jedenaście tysięcy członków. Największe nasilenie ich aktywności przypało na lata 1949-1951. Było to zjawisko na tyle znaczące, że w specjalnej „Instrukcji nr 09/50” Stanisław Radkiewicz kierujący Ministerstwem Bezpieczeństwa Publicznego w sierpniu 1950 r. pisał: „Walka z podziemiem młodzieżowym i szybka pełna jego likwidacja wysuwa się w chwili obecnej na jedno z czołowych zadań całego naszego aparatu”. Komunistów niepokoiło szczególnie to, że większość zatrzymanych przez nich działaczy młodzieżowych wywodziła się z chłopstwa oraz klasy robotniczej, a więc grup społecznych, którym nowa władza „ofiarowywała” najwięcej. Równie bulwersujące było dla nich to, że często działacze ci przynależeli do prokomunistycznego Związku Młodzieży Polskiej (ZMP), Towarzystwa Przyjaciół Polsko-Radzieckiej (TPPR), a nawet partii. Jedną z takich organizacji - Żołnierze Wolnej Polski (ZWP) - działała również w Pilźnie w powiecie dębickim w latach 1949-1952.

Powstanie i działalność ŻWP

Oskarżony o pełnienie funkcji szefa Sztabu w ŻWP Marian Pionk ps. Dobiesław został aresztowany 1 października 1952 r. Po latach w następujący sposób opisywał tamte chwile: „Pierwsze dni śledztwa utrwały się głęboko w mojej pamięci. Przesłuchiwało mnie bez przerwy dniem i nocą, gdy młdałem chlapano mnie zimną wodą i wyprowadzano na świeże powietrze, po to tylko, by znowu zacząć męczyć od nowa”. W tamtym okresie w czasie tego typu przesłuchań bicie po stopach, miażdżenie palców, rażenie prądem, pozorowanie egzekucji czy straszenie aresztowaniem bliższych osób należało do standardowego zestawu metod wydobycia zeznań lub motywowania do ich upiększania zgodnie z

Nominacja dla Antoniego Kowalskiego ps. Grom (IPN).